

Synpunkter på remissen För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering. Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål.

Lärarnas Riksförbund har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss.

Inledning

Det är bra att ett helhetsgrepp har tagits om modersmålsundervisningen och studiehandledningen på modersmål. Förbundets ingång i frågan, när det gäller modersmålsundervisningen, är att behöriga och legitimerade lärare är en förutsättning för hög undervisningskvalitet, goda kunskapsresultat och ett attraktivt ämne. Hösten 2017 presenterade Lärarnas Riksförbund en undersökning¹ om modersmålslärares villkor, där förbundet bland annat föreslog följande:

- Modersmålslärares bör som huvudregel tilldelas en hemskola,
- fortbildningsinsatser för modersmålslärares som saknar behörighet och
- upprättande av tidsplan för när modersmålslärares fullt ut ska omfattas av legitimeringsreformen.

Lärarnas Riksförbund tillstyrker följande utredningsförslag

Reglering i timplanen

- Förbundet ställer sig positivt till att ämnet modersmål ska kunna regleras i timplanen för grundskolan. Detta bör vara möjligt genom att modersmål blir ett eget reglerat ämne, vilket innebär att det inte ska kunna väljas via språkval som ersättning för modernt språk. Det ska också vara möjligt med timplanereglering för modersmålsämnet genom utökad timplan. Det ska vara huvudmannens ansvar att tillse att legitimerade och behöriga modersmålslärares planerar och ansvarar för modersmålsundervisningen.

¹ Lärarnas Riksförbund 2017, *Modersmålslärares arbetsvillkor och undervisning*

Först då finns förutsättningen för att ämnets status höjs och eleverna i större utsträckning uppfattar ämnet som viktigt.

Undantag för ensamkommande

- Lärarnas Riksförbund anser generellt att undantag från regelverk till det yttersta ska undvikas. När det gäller gruppen ensamkommande elever (utan vårdnadshavare) är situationen på många sätt specifik, till exempel genom att det talade språket i hemmet oftast är svenska. Dessa elevers rätt till modersmål bör regleras i skollagen, vilket medför undantagsbestämmelse.

Uppdrag om stödmaterial

- Förbundet instämmer i att Skolverket bör få ett uppdrag att utveckla ett nationellt likvärdigt underlag för bedömning av grundläggande kunskaper i modersmål.

Lärarnas Riksförbund avslår följande utredningsförslag

Undervisning i flera modersmål

- Lärarnas Riksförbund anser att det även fortsättningsvis ska vara möjligt att få undervisning i *ett* modersmål. Det handlar både om kostnader för undervisningen (som inte är oändliga) samt organisatoriska svårigheter ute på skolorna. Det ska dock vara tillåtet med flera modersmål, men ej skyldighet.

Förstärkt rättighet i åk 1–6

- Förbundet anser inte att det är tillräckligt motiverat att den förstärkta rätten till studiehandledning på modersmålet, som idag finns för nyanlända i högstadiet, även ska gälla för årskurserna 1–6. Därför ska dagens reglering i skolförordningen om rätt till studiehandledning vid behov behållas.

Utredningen visar på stora skillnader i kvaliteten gällande studiehandledning på modersmålet, vilket gör frågan om huvudmannens ansvar för detta angelägen.

Lärarnas Riksförbund föreslår följande

Avskaffa entreprenadssystemet

- Enligt nuvarande lagstiftning är det tillåtet att lägga ut modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet på entreprenad. Denna ordning bör ändras så att entreprenader inom

grundskolans verksamhetsområde inte tillåts. En friskola ska dock även fortsättningsvis kunna överlämna modersmålsundervisning till en kommun.

Kommentarer kring utredningens rekommendationer

Utredningen anser att det ska vara möjligt att läsa modersmål inom den nuvarande grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i förskoleklassen samt grundskolans årskurs 1–3 respektive 4–6. Förbundet tillstyrkte Åstrands förslag (SOU 2018:17) om detta vad gäller 4–6 men inte F-3. Vi menade att F-3 inte är lämpligt då poängantalet i dag inte är reglerat för SO, NO och teknik vilket innebär en risk att lärosätena på olika sätt kommer minska poängutrymmet i kurser i dessa ämnen för att få plats med modersmål.

Utredningen anser vidare att lärare i ämnet modersmål bör anställas som adjungerade adjunkter. Detta är en bra rekommendation, men förutsätter ett införande av professionsprogram för lärare. Förbundet anser att yrkesverksamma lärare i högre grad ska medverka i lärarutbildningen (inte minst vad i ämnesdidaktik inklusive metodik), vilket måste bli ett utvecklingsspår/karriärväg inom professionsprogrammet.

Lärarnas Riksförbund vill att undantaget från legitimation tas bort för modersmålslärare. Utredningens rekommendation är ett steg i rätt riktning. Det vore också rimligt med satsningar på fler behöriga, inte minst inom ramen för Lärarlyftet men också VAL (Vidareutbildning av obehöriga lärare).

Stockholm 24 februari 2020

LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

Åsa Fahlén
Ordförande

Olof Lundborg
Utredare